

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Ново-Білицького психоневрологічного інтернату
для чоловіків

15.11.2023

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 15.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Ново-Білицького психоневрологічного інтернату для чоловіків (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Круцюк Антон Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Цикаленко Ірина Ігорівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Морозов Руслан Олегович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Підлісна, 8, м. Київ, 03164.

Згідно з Положенням про Ново-Білицький психоневрологічний інтернат для чоловіків (нова редакція), затвердженим розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 11.10.2002 № 1870, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб чоловічої статі зі стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 405 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувало 369 осіб, з числа яких 1 особа проходить примусове лікування в Дніпропетровській психіатричній лікарні, 1 особа в лікарні міста Києва, 28 осіб у відпустках. Усі підопічні інтернату – чоловіки, серед яких 28 підопічних – дієздатні особи, 335 підопічних – особи, визнані у встановленому законодавством порядку недієздатними, 6 підопічних – обмежено дієздатні особи, 42 підопічних

перебувають під опікою/піклуванням закладу, 299 підопічних мають інших опікунів/піклувальників.

Особи, яким встановлено групи інвалідності – 348, з них I групи – 115 осіб, II групи – 249 осіб. Окрім того, 8 підопічних відносяться до маломобільних груп населення.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 232 штатні одиниці, з яких 155 – медичний персонал (завідувач відділення, лікар-психіатр – 1,0; лікар-невропатолог – 0,5; лікар-психіатр – 3,0; лікар-стоматолог – 1,0; лікар-терапевт – 2,0; лікар-фізіотерапевт – 0,5; головна медична сестра – 1,0; сестра медична старша – 1,0; сестра медична – 22,5; сестра медична з дієтичного харчування – 1,0; сестра медична з масажу – 1,0; сестра медична з фізіотерапії – 1,0; дезінфектор – 2,0; сестра-господиня – 3,0; молодша медична сестра палатна – 99,5; молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця) – 10,0; молодша медична сестра (санітарка-супровідниця) – 5,0).

Згідно з тарифікаційним списком працівників станом на 01.01.2023 в ПНІ працює 233 особи.

До посадових інструкцій працівників інтернату включено пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2019 № 330 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, психіатрія, терапевтична стоматологія, терапія, неврологія, фізіотерапія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

Окрім того, заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів за видами діяльності придбання, зберігання, використання, знищення строком дії з 02.12.2021 по 02.12.2026.

У 2022 році померло 19 підопічних ПНІ у віці з 39 до 84 років. З 01.01.2023 по 01.11.2023 в інтернаті померло 11 осіб віком з 26 до 78 років.

Фінансування закладу за 2022 рік становить 71 924 684,88 грн – загальний фонд та 2 649 491,07 грн – благодійна допомога.

Фінансування інтернату з 01.01.2023 по 01.11.2023 становить 61 993 021,00 грн – загальний фонд, 1 626 198,00 грн – спеціальний фонд та 1 026 366,20 грн – благодійна допомога.

Витрати на харчування на одну особу в день у ПНІ складають 168,41 грн, а витрати на медикаменти на одну особу в день складають 13,35 грн.

Територія ПНІ огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт (фото 1). На території облаштовані криті альтанки, лави для відпочинку (фото 2).

Заклад має три триповерхові житлові корпуси із внутрішнім сполученням між корпусами (фото 3).

У ПНІ запроваджено три режими нагляду за підопічними, відповідно до яких формуються відділення.

Медичний персонал закладу керується Інструкцією порядку переміщення та перебування проживаючих інтернату на поверхах зміненого режиму, посиленого нагляду та догляду, затвердженою директором ПНІ від 03.10.2019.

Так, у корпусах № 1 – режим «В», № 2 – змішаний (1, 2 поверх – режим «В», 3 поверх – режим «А»), № 3 – змішаний (1 поверх – режим «В», 2 поверх – режим «Б», 3 поверх – режим «А»).

Підопічні мають можливість користуватися власними речами, у деяких житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка (фото 4, 5).

У корпусах № 1 та № 3 наявні кімнати для відвідувачів. У закладі функціонує бібліотека, актові зали, комп'ютерний клас з доступом до мережі інтернет (фото 6, 7, 8, 9, 10).

Корпуси №№ 1 та 2 обладнані автоматичною пожежною сигналізацією та ведеться облік наявних вогнегасників, забезпечено їх своєчасне обслуговування. У закладі наявні схеми евакуації в кожному корпусі (фото 11).

Керівництвом ПНІ затверджено детальний план заходів щодо запровадження системи евакуації в умовах особливого періоду (режиму воєнного стану) працівників та підопічних у разі загрози/виникнення надзвичайних ситуацій.

У підопічних інтернату є доступ до ліжок протягом дня. Маломобільні підопічні проживають на першому поверсі житлового корпусу. У житлових корпусах №№ 1 та 3 функціонують ліфти.

У кімнатах закладу проживає від одного до чотирьох підопічних. Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Заклад забезпечений генераторами та у разі проблем з електропостачанням має 2 пічки на дровах для приготування їжі (фото 12).

Підопічні можуть вільно пересуватися по корпусах та території закладу, окрім тих, хто проживає у відділенні з посиленим режимом нагляду.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я. Наявне денне та перспективне меню.

На кожного підопічного ведуться особові справи, підписуються договори про надання соціальної послуги відповідно до Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.02.2018 № 1901.

Використання сум пенсій підопічних здійснюється з дотриманням Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

Підопічні забезпечені підгузками та сезонним одягом.

Під час відвідування групою НПМ встановлено, що 90% підопічних інтернату уклали декларації з сімейним лікарем.

У коридорах житлових корпусів є бутлі з питною водою у доступному для підопічних місці (фото 13).

У холах облаштовані зони відпочинку, наявні телевізори для спільного перегляду (фото 14).

Підопічні, які мають власні мобільні телефони, забезпечені доступом до мережі Інтернет (фото 15).

У відділеннях розміщено пральні машини для прання одягу, якими підопічні можуть користуватися самостійно.

Під час відвідування НПМ персоналом було організовано евакуацію підопічних до укриття, коли в регіоні було оголошено сигнал «Повітряна тривога!».

Під час відвідування відбулося спілкування з 63 підопічними та 15 працівниками закладу.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 10.05.2022. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення прав:

на життя;

на охорону здоров'я та медичну допомогу;

на гідні умови перебування.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Київській міській військовій адміністрації забезпечити:

контроль за додержанням прав підопічних інтернату;

приведення у відповідність до вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» приміщення, які використовуються для укриття персоналу та підопічних інтернату.

2. Ново-Білицькому психоневрологічному інтернату для чоловіків забезпечити:

контроль за додержанням прав підопічних;

належну зубопротезну допомогу підопічним інтернату;

право пацієнтів на приватність під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур.

За результатами опрацювання звіту Київською міською військовою адміністрацією поінформовано Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про виконання наданих рекомендацій, а саме:

заходи щодо приведення захисної споруди інтернату у відповідність до вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579

«Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» будуть здійснені адміністрацією установи після припинення або скасування військового стану в Україні, а також за умови наявності коштів на їх проведення;

встановлення системи протипожежної сигналізації у житловому корпусі № 3 інтернату буде здійснено у відповідності до вищезазначених нормативно-розпорядчих документів після припинення або скасування військового стану в Україні, а також за умови наявності коштів на їх проведення;

адміністрацією інтернату розглядається питання щодо надання безкоштовних послуг зубопротезування підопічним (пільгові категорії) комунальним підприємством «Стоматологія Святошинського району м. Києва» (вул. Львівська, буд. 1/9);

з метою дотримання приватності під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур, у всіх приміщеннях інтернату, де були проведені капітальні ремонтні роботи, двері в кімнати гігієни (туалети) встановлено;

у приміщеннях, де заплановано, але ще не проведено ремонтні роботи, кімнати гігієни тимчасово закриваються фіранками з водонепроникного полімерного матеріалу.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Групою НППМ встановлено, що у ПНІ наявне укриття, яке може вмістити планову наповнюваність закладу, а саме 405 осіб, проте укриття інтернату потребує ремонту та не може експлуатуватись як захисна споруда, оскільки не відповідає Вимогам щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, зокрема відсутні система вентиляції, запаси продуктів харчування, засоби надання медичної допомоги (фото 16).

2. Під час відвідування встановлено, що у корпусі № 3 відсутня пожежна сигналізація, чим порушено Правила пожежної безпеки в Україні (далі – Правила), затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

3. У порушення пункту 2.16 розділу III Правил, на більшості вікон житлових корпусів наявні нерозпашні ґрати, що може становити небезпеку для збереження життя підопічних у разі виникнення пожежі (фото 17, 18).

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

4. До підопічних, які становлять безпосередню небезпеку для себе або інших осіб, під час загострення психічних розладів застосовуються переважно заходи

ізоляції відповідно Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації (далі – Правила ізоляції), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240. Водночас у порушення пункту 7 Правил ізоляції у Журналі реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, медичними працівниками не зазначається точний час початку та завершення застосування ізоляції, що може призводити до неконтрольованого перебування пацієнтів на такому заході понад встановлений вимогами час.

Окрім того, у порушення пункту 9 Правил ізоляції у закладі відсутнє окреме обладнане приміщення, у якому повинна застосовуватися ізоляція. Для ізоляції застосовуються верхні поверхи будівлі з нефункціонуючими медичними відділеннями, у яких підопічні зачиняються під час застосування вищезазначених заходів.

5. Встановлені окремі випадки незабезпечення належною медичною допомогою підопічних. Зокрема, під час дослідження медичної документації підопічного М. встановлено, що він має встановлений від 30.05.2023 лікарем-онкологом діагноз «Первинно-множинний метакронний Ca. Ca cutis ст.1 рT1N0M0 Ca сигмовідної кишки ст. 2 T3N0M0 (стан після компл. лік 2012р.) кл.гр.3» та потребує проведення додаткових інструментальних та лабораторних обстежень для проведення необхідного лікування, проте протягом тривалого часу не отримує зазначеної медичної допомоги.

6. Встановлено, що лікар-стоматолог, який працює у закладі, може здійснювати лише видалення зубів (не здійснює інші види лікування та пломбування зубів). Зазначена ситуація склалася через незабезпечення кабінету лікаря-стоматолога пломбувальними та іншими необхідними виробами медичного призначення та лікарськими засобами.

7. У закладі наявний дефіцит медичного персоналу, зокрема на день відвідування вакантні посади лікаря-терапевта, лікаря-психіатра, молодших медичних працівників (робота одного санітара розрахована на обслуговування 25-30 осіб). Недостатня чисельність персоналу може призводити до неефективного надання медичної допомоги підопічним та є системною проблемою в організації надання медичних послуг у закладах соціального захисту.

8. У порушення Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» не всі підопічні з інвалідністю отримують належні діагностичні, лікувальні й реабілітаційні заходи за наявності відомостей, що підтверджують стійке порушення функцій організму, обумовлених захворюваннями, наслідками травм, які спричиняють обмеження нормальної життєдіяльності. Зокрема, під час вивчення індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю встановлено, що під час перебування підопічних у закладі не проводяться рекомендовані

заходи динамічного спостереження лікарями-спеціалістами (наприклад періодичні медичні огляди лікарем-хірургом, лікарем-окулістом тощо).

9. Окрім того, не проводяться реабілітаційні заходи, скеровані на подальшу ресоціалізацію осіб, які перебувають у інтернаті. Зокрема, під час вивчення медичної документації встановлена наявність карт реабілітації, проте не ведеться індивідуальний план психологічної та соціальної реабілітації підопічних, що порушує вимоги підпункту 3 пункту 5 Типового положення про психоневрологічний інтернат (далі – Типове положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957. Зазначене також може свідчити про відсутність комплексної психологічної та соціальної реабілітаційної допомоги підопічним, що не відповідає вимогам статті 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

10. Групою НПМ встановлено, що одяг, взуття, постільна білизна та інший м'який інвентар не промарковано та не персоналізовано відповідними інвентарними номерами, закріпленими за підопічними (фото 19).

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

11. У житлових кімнатах відсутні графіни та стакани для питної води, що порушує вимоги розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення (далі – Мінімальні норми), затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857.

12. Під час відвідування встановлено, що деякі кімнати закладу не обладнані підлоговим покриттям, а в інших кімнатах воно значно пошкоджене та потребує заміни (фото 20, 21). На стінах і підлозі всередині будівлі наявні пліснява та запах сирості (фото 22, 23).

Зазначене порушує пункт 5 Типового положення, зокрема одне з основних завдань інтернату, яким є створення належних умов для проживання/перебування підопічних.

13. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 14,159 м², а сама кімната розрахована на 3 осіб. Відтак на одну особу припадає 4,72 м² (фото 24, 25).

Зазначене створює умови, за яких порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м²).

14. Не всі підопічні забезпечені твердим інвентарем відповідно до розділу VI Мінімальних норм. Так, у деяких кімнатах не в достатній кількості наявні стільці тверді, тумбочки приліжкові (фото 26). Окрім того, твердий інвентар закладу потребує оновлення (фото 27, 28).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

15. Приміщення інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

верхні і нижні сходи не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 29, 30);

у санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування (фото 31).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Київській міській військовій адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Ново-Білицького психоневрологічного інтернату для чоловіків;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті.

2. Ново-Білицькому психоневрологічному інтернату для чоловіків забезпечити:

облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

обладнання у корпусі № 3 пожежної сигналізації;

дотримання Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, а саме: замінити нерозпашні ґрати на вікнах окремих кімнат підопічних на ґрати, які можуть розкриватися, розсуватися, зніматися або демонтувати їх;

надання належної медичної допомоги підопічним відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»;

штат медичного відділення медичними працівниками відповідно до потреб;

здійснення фізичної фіксації та ізоляції підопічних відповідно до Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240;

медичне відділення лікарськими засобами та виробами медичного призначення для надання належної стоматологічної допомоги підопічним;

здійснення реабілітаційних заходів відповідно до Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» та Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;

персоналізацію одягу, взуття, постільної білизни та іншого м'якого інвентарю підопічних;

належні умови для проживання/перебування підопічних;

дотримання норм житлової площі на особу;

дотримання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

Додатки: фотоматеріали на 9 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Антон КРУЦЮК

Фотоматеріали

фото 1

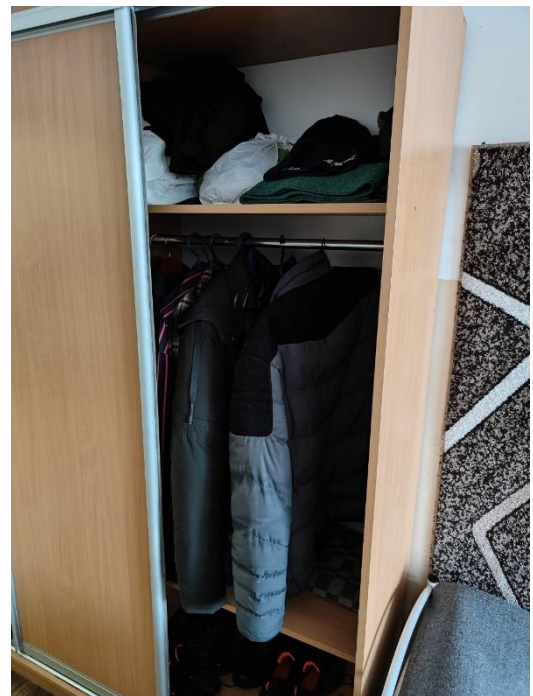
фото 2

фото 3

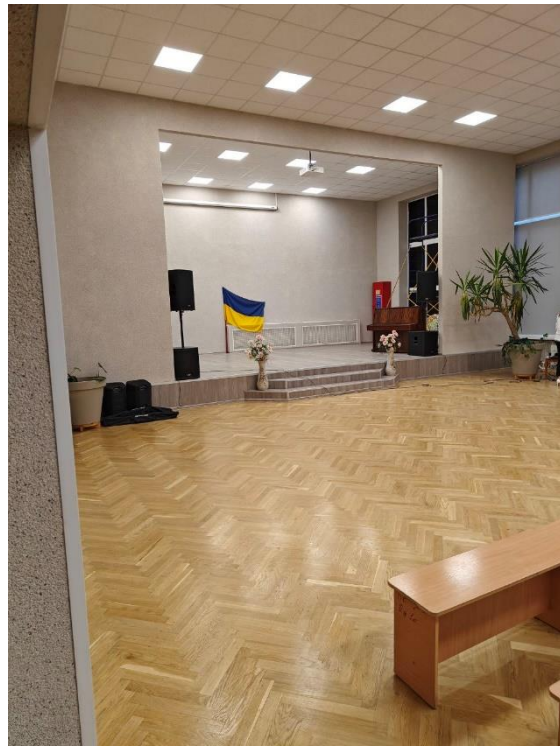
фото 4

φωτο 5

φωτο 6

φωτο 7

φωτο 8

фото 9

фото 10

фото 11

φωτο 12

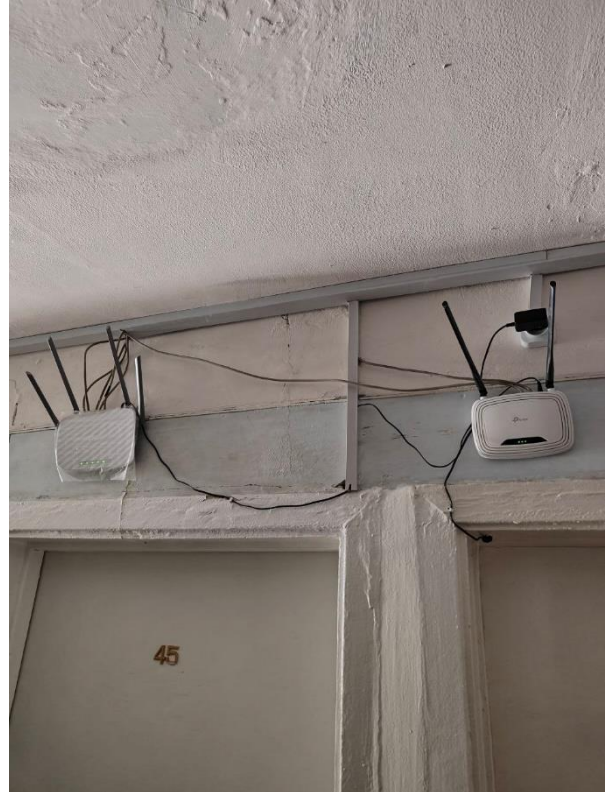
φωτο 13

φωτο 14

φωτο 15

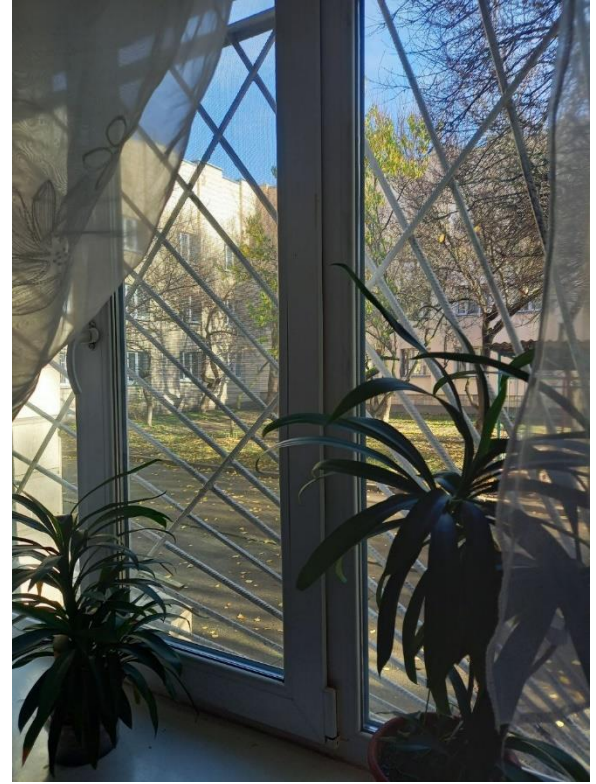
φωτο 16

φωτο 17

φωτο 18

16

φωτο 19

φωτο 20

φωτο 21

φωτο 22

φωτο 23

φωτο 24

φωτο 25

φωτο 26

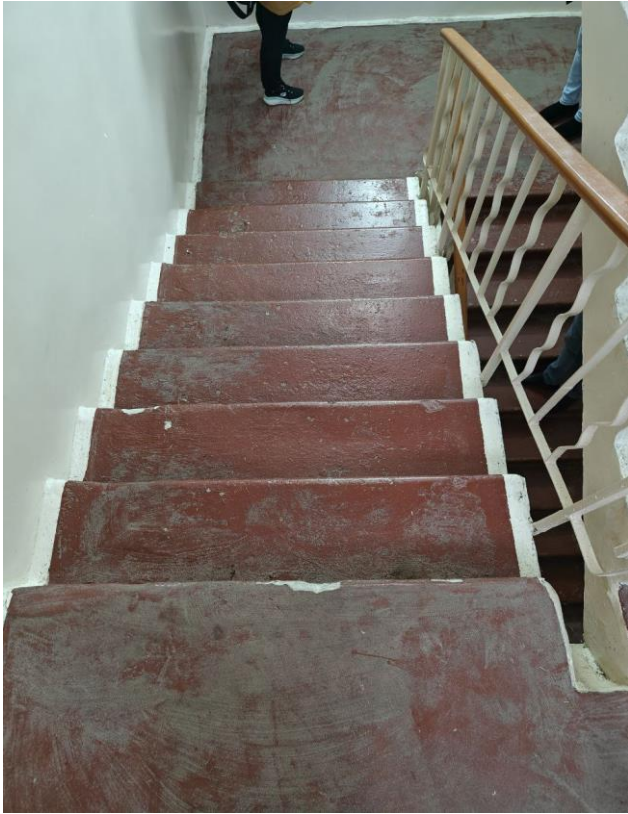
φωτο 27

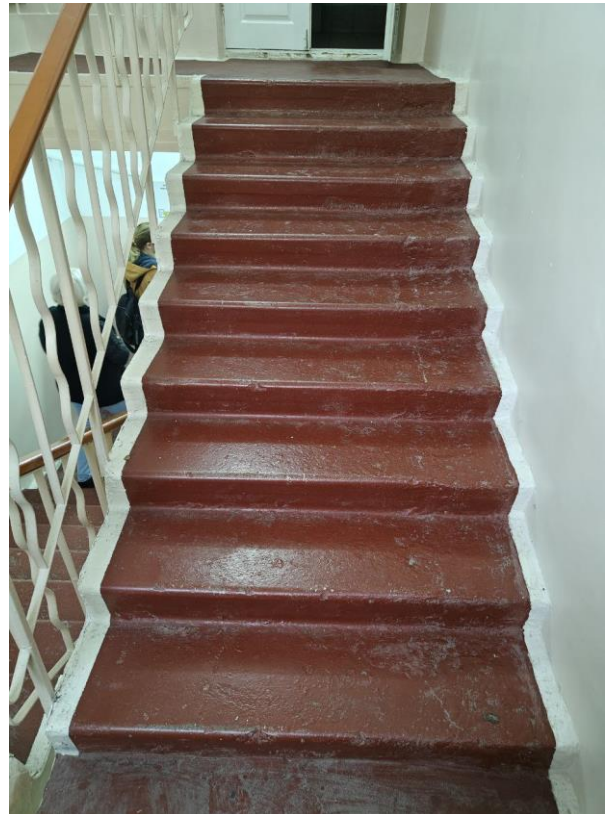
φωτο 28

φωτο 29

φωτο 30

φωτο 31